Kuntaliitto
Kommunförbundet

Muistio

Punakallio Minna

12.10.2016

Kilpailukykysopimuksen vaikutukset kuntatalouteen 2017

Kilpailukykysopimuksen tavoitteena on parantaa työllisyyttä ja lisätä talouskasvua pienempien yksikkötyökustannusten avulla. Sopimus tukee samalla myös julkisen talouden sopeuttamista, sillä kaikille työnantajille annetun yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksun alennus rahoitetaan julkisen sektorin säästöillä. Julkisen sektorin sopeutuspainetta tulee myös siitä, että menosäästöjen ohella kilpailukykysopimus pienentää julkisen sektorin tuloja lähes yhdellä prosenttiyksiköllä suhteessa bruttokansantuotteeseen.

Valtaosa, noin 900 milj. euroa, kilpailukykysopimuksen julkista taloutta heikentävistä yhteisvaikutuksista kohdistuu valtiontalouteen. Kuntatalouden rahoitusasemaan sopimuksen nettovaikutus on VM:n mukaan -90 milj. euroa, ja valtionosuusindeksin alenemisen huomioiva yhteisvaikutus on -168 milj. euroa. Kilpailukykysopimusta neuvoteltaessa lähtökohtana pidettiin kuitenkin sitä, että kilpailukykysopimus ei heikennä kuntatalouden tasapainoa.

Kilpailukykysopimus alentaa kuntatalouden toimintamenoja jo vuodesta 2017 lähtien. Toimintamenojen lasku muodostuu kuntatyönantajan työeläke-, työttömyysvakuutus- ja sairausvakuutusmaksun alentamisesta sekä lomarahojen leikkauksesta. Lisäksi VM arvioi toimintamenojen alenevan 93 milj. euroa vuosityöajan pidentämisen seurauksena, vaikka työvoimakustannusten vähentäminen tämän toimenpiteen avulla koetaankin kunnissa hyvin haasteellisena. Yhteensä kilpailukykysopimus laskee kuntatyönantajan kustannuksia ensi vuonna vajaalla 700 milj. eurolla. Palkkoihin ei tule sopimuskorotuksia 1.2.2017–31.1.2018.

Menosäästöjen ohella kilpailukykysopimus kuitenkin pienentää kuntatalouden tuloja lähes 800 miljoonalla eurolla vuonna 2017.

Sopimus paitsi laskee työnantajien sosiaalivakuutusmaksuja niin se myös korottaa palkansaajan lakisääteisiä sosiaalivakuutusmaksuja vastaavasti. Tämä rakenteellinen muutos heikentää kuntien tulopohjaa, sillä maksujen korotukset lisäävät palkansaajien verovähennyksiä ja pienentävät siten kuntien veropohjaa. Lakisääteisten maksujen muutoksia ei kompensoida kunnille tuloveroperusteiden tapaan, vaikka veroperusteiden ja lakisääteisten maksujen erottaminen onkin hyvin tulkinnallista. Palkansaajien maksukorotukset aiheuttavat kuntataloudelle ensi vuonna arviolta 356 milj. euron verotulomenetykset. Suuri osa tästä summasta muodostuu kilpailukykysopimuksessa sovitusta palkansaajan sairaanhoitomaksun alentamisesta ja vakuutetun päivärahamaksun nostamisesta vastaavasti.

Yksityisen sektorin sairausvakuutusmaksun alentaminen synnyttää rahastoihin noin 700 milj. euron rahoitusvajeen ensi vuonna. Tämän vajeen rahoittamiseksi, kuntien peruspalvelujen valtionosuusmomentilta leikataan ensi vuonna 356 milj. euroa ja OKM:n hallinnonalalta 16 milj. euroa. Hallitus on asettanut valtionosuusleikkaukset tasolle, jonka seurauksena kuntatalous kiristyy lievästi kaikkien kiky-muutosten johdosta.

Hallitus on kuitenkin sitoutunut tasapainottamaan kuntataloutta pitkällä aikavälillä. Sen kanssa on ristiriitaista, että kilpailukykysopimuksen yhteisvaikutus heikentää kuntataloutta. Lisäksi vuosityöajan pidennys ei välttämättä tuo kuntatalouteen menosäästöjä niin paljon kuin mitä hallitus on talousarvioesityksessään arvioinut ja leikannut kuntien valtionosuuksia.

Kilpailukykysopimuksen hyödyt, veropohjan heikennykset ja valtionosuusleikkaukset määräytyvät ja kohdistuvat kuntiin eri tekijöiden perusteella. Sopimuksen yhteisvaikutus yksittäisissä kunnissa voi siten poiketa merkittävästikin valtakunnallisista keskiarvoista. Kilpailukykysopimus ei saa asettaa yksittäisiä kuntia kohtuuttomaan asemaan.

Liite Valtiovarainministeriön dia: Kilpailukykysopimuksen vaikutukset kuntatalouteen.

www.kunnat.net
www.kommunerna.net

Suomen Kuntaliitto
Toinen linja 14,00530 Helsinki
PL 200, 00101 Helsinki
Puh. 09 7711,faksi 09 771 2291
etunimi.sukunimi@kuntaliitto.fi

Finlands Kommunförbund
Andra linjen 14,00530 Helsingfors
PB 200, 00101 Helsingfors
Tfn 09 7711, fax 09 771 2291
fornamn.efternamn@kommunforbundet.fi